

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Харчук О. А.

аспірант кафедри психології

Національного університету «Острозька академія»

м. Острог, Україна

Починаючи з 2016 року, в Україні впроваджується реформа загальної середньої освіти, яка отримала назву «Нова українська школа». Головною метою цієї реформи Міністерство освіти і науки України задекларувало виховання інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення і дотримується прав людини, що тягне за собою зміну освітньої традиції, яка сформувалась в Україні за роки незалежності. Однією з основних змін є фінансова, кадрова та управлінська автономія закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), внаслідок чого постають нові вимоги до здійснення управлінської діяльності керівником закладу.

На нашу думку, враховуючи різні рівні функціонування ЗЗСО, багатовекторні напрямки можливого розвитку, наявність фінансової та управлінської автономії, сьогодні перед директором закладу ЗЗСО формуються як нові перспективи, так і нові виклики щодо його особистісного розвитку як керівника. І саме від розуміння ним своїх особистісних сильних і слабких сторін, наявності в нього розвинутого когнітивного інтелекту, зокрема професійного, соціального та емоційного його рівнів, здатністю до саморегуляції й самовдосконалення, уміння, на метакогнітивному рівні, оцінювати свою діяльність та корегувати її, залежить його успішність як керівника та розвиток його закладу. Тобто директор ЗЗСО має стати лідером своєї установи.

Актуальність обраної теми підтверджують дослідження таких зарубіжних науковців як Д. Гоулмана [2], К. Бланшара [8], П. Херсі [9], П. Нортхауса [10], що досліджували вплив особистих навиків керівника, його здатність до психологічної саморегуляції та самовдосконалення, на діяльність і результати організацій які вони очолюють.

Серед українських вчених тему психології управління ЗЗСО, психологічну саморегуляцію, когнітивну та метакогнітивну складові розвитку особистості досліджували такі відомі науковці як О. Романовський [7], Л. Карамушка [4], І. Пасічник [5], Е. Балашов [1], М. Прищак [6] та інші.

Для успішної діяльності керівника ЗЗСО, забезпечення ним сталого та безперервного розвитку закладу він має володіти певним набором знань, навиків і психологічних навичок, які мають враховувати його умови існування й дотичних до нього людей. Останні можна подати у такому вигляді:

Когнітивні навички – це набір необхідних знань, які дають можливість належним чином здійснювати управління закладом, і які поділяються на:

Професійний інтелект – педагогічні вміння, знання законодавства, фінансова грамотність;

Емоційний інтелект – здатність розуміти власні емоції, відчувати емоції інших людей та вміння впливати (а подекуди й використовувати) одні і інші;

Соціальний інтелект – розуміння як формуються групи людей, колективи та навички, щодо впливу на ці процеси [2; 4; 7].

Метакогнітивні навички – це здатність людини думати про своє мислення, знати про знання, усвідомлювати своє усвідомлення, які, на нашу думку складаються з:

Самопізнання – здатності керівника правильно розуміти свої сильні та слабкі сторони, формувати зони розвитку й досягати їх;

Саморегуляція – здатність забезпечувати адекватну ситуації особисту реакцію і, таким чином, коригувати поведінку інших;

Самомотивація – формування керівником особисто для себе мотивів та стимулів для досягнення цілей колективу й закладу [1; 5].

Наявність когнітивних навичок формує базу для керівника ЗЗСО для управління колективом та закладом, тоді як метакогнітивні навички дають можливість особисто для нього зрозуміти чому він перебуває саме на цьому етапі, досконало зорієнтуватись, що конкретно заважає рухатись вперед, сформувати систему мотиваторів, як для себе, так і для підлеглих, та вивести ЗЗСО на новий рівень шляхом формування нових цілей та їхньої реалізації.

Література:

1. Балашов Е. М. Саморегуляція особистості як психологічна проблема. *Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Гуманітарні, природничі та точні науки як фундамент суспільного розвитку»* (м. Харків, 26–27.01.2018). 2018. С. 42–47.

2. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Х. : Віват, 2019. 512 с.

3. Карамушка Л. М. Організація ефективної комунікації як важливий фактор оптимізації управління закладами середньої освіти. *Педагогічний пошук*. 1997. № 2(14). С. 20–25.

4. Карамушка Л. М. *Психологія управління* : навч. посіб. К. : Міленіум, 2003. 344 с.
5. Пасічник І. Д., Каламаж Р. В., Довгалюк Т. А. Мислення як метакогнітивний феномен. *Наукові записки. Серія «Психологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2015. Вип. 1. С. 3–17.
6. Прищак М. Д, Психологія управління в організації [Текст] : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
7. Романовський О. Г., Гура Т. В., Резнік С. М., Панфілов Ю. І., Черкашин А. І., Костиця І. В., Бондаренко В. В. Формування лідерської позиції майбутніх інженерів у закладах вищої технічної освіти / за заг. ред. О. Г. Романовського. Харків : НТУ«ХП», 2018. 195 с.
8. Blanchard K. *Leadership and the one minute manager: Increasing effectiveness through Situational Leadership II* / Blanchard, K., Zigarmi, P., & Zigarmi, D. New York : William Morrow, 2013. 111 p.
9. Hersey P. *Management of organizational behavior: Utilizing human resources (6th ed.)*. / Hersey, P., & Blanchard, K. H. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993. P. 169–201.
10. Northouse P. G. *Leadership: Theory and practice, 7th edition* / Northouse P. G. SAGE Publications, 2015. 520 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-380-7-34>

СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО АСПЕКТ ВПЛИВУ НА СТАНОВЛЕННЯ ДЕВІАЦІЇ

Ходотаєв А. А.

*аспірант першого року навчання кафедри загальної
та соціальної психології факультету психології та спеціальної освіти
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Проблематика девіації є за своїм аспектом комплексною проблематикою, яка окреслюється власне багатьма аспектами перетину, де її загалом можна охарактеризувати як проблематику відхильного прояву, а саме проблематикою дії (або групи дій), що своїм аспектом існування протиставляються проблематиці усталеного соціально нормативного аспекту в межах суспільства як такого [3, с. 6–7]. Як наслідом прояви девіації витікають у різні варіації, а саме такі як: